

Stront aan de kr

Het mestbeleid verandert, waar zijn we aan toe?

Het mestbeleid gaat binnen een jaar veranderen. Het Nederlandse kabinet wil wijzigingen aanbrengen in het mestbeleid om ervoor te zorgen dat er een evenwicht ontstaat tussen de productie van mest en de afzet. Nu wordt er in Nederland meer mest geproduceerd dan we op het land mogen uitrijden. Waar moeten we met dit overschot naartoe? De regering is vastbesloten daar een oplossing voor te vinden. Bovendien wordt Nederland door de Europese Unie gedwongen om een nieuw beleid te ontwikkelen.

Tekst: Kirsten Haanraads / Illustratie: Hank van Ruitenbeek

Nitraatrichtlijn en derogatie

Het Nederlandse mestbeleid is gebaseerd op de Europese Nitraatrichtlijn. Hierin staat hoe hoog de concentratie nitraat in het grondwater mag zijn. Het gebruik van te veel mest is slecht voor de waterkwaliteit. De stikstof uit mest kan, gecombineerd met zuurstof in water, nitraat vormen. Op basis van de Nitraatrichtlijn moet Nederland iedere vier jaar een actieprogramma opstellen. Hierin staan de maatregelen om uitspoeling van stikstof en fosfaat uit de landbouw in het grond- en oppervlaktewater te verminderen. Op dit moment loopt het vierde actieprogramma,

met maatregelen om aan de Nitraatrichtlijn te voldoen voor de periode 2010-2013. In een aantal regio's en voor een aantal grondsoorten in Nederland voldoet de waarde voor nitraat in het grondwater aan de gestelde niveaus, maar vooral in zuidelijke zandgebieden met vollegroenteteelt worden normen niet gehaald.

Derogatie

De Europese Commissie kan lidstaten toestemming geven om af te wijken van de eisen van de Nitraatrichtlijn: derogatie. Als een land derogatie krijgt, mag het tijdelijk meer dierlijke mest gebruiken. Nederland heeft voor de periode 2010-2013 een derogatie verkregen. Nederland mag daardoor in plaats van 170 kilogram (de Europese norm) 250 kilogram stikstof per hectare uit rundveemest op grasland gebruiken.

Wetsvoorstel verantwoorde mestafzet

De regering heeft in juli 2012 een wetsvoorstel ingediend waarin veehouders werden verplicht om een deel van de mest die ze niet op hun eigen grond kwijt konden, te verwerken. Boeren die een overschot aan dierlijke mest produceerden, moesten een percentage van dit overschot via verwerking buiten de Nederlandse mestmarkt brengen. Dit zou de mestmarkt in Nederland verlichten en het stelsel van gebruiksnormen ontlasten. Daarnaast werden boeren in het wetsvoorstel verplicht om het restant van het bedrijfsoverschot via mestplaatsingsovereenkomsten te verantwoorden. De Nederlandse overheid wilde met deze twee verplichtingen ervoor zorgen dat er alleen nog mest geproduceerd werd dat vooraf een afzetplaats had. Bij de ontwikkeling van de wijziging van de Meststoffenwet bestond

de hoop dat het nieuwe stelsel op 1 januari 2013 in werking kon treden.

Mestverwerkingsplicht

De publicatie van het wetsvoorstel riep veel reacties op. Er waren vooral veel bedenkingen bij de meerwaarde van de mestplaatsingsovereenkomsten naast de mestverwerkingsplicht, zeker zolang de dierrechten voor varkens en pluimvee en de melkquotering nog bestaan. In november 2012 heeft de staatssecretaris van Economische Zaken daarom aangegeven alleen aan te koersen op uitsluitend een mestverwerkingsplicht.

Oplossing voor en door de sector

In januari van dit jaar veroorzaakte een nieuw bericht van het ministerie van Economische Zaken veel opschudding: staatssecretaris Dijkema gaf aan dat als mestverwerking niet van de grond komt, vanaf 2015 dierrechten noodzakelijk zijn. Dierrechten voor pluimvee en varkens worden dan niet per 1 januari 2015 afgeschaft en het systeem van dierrechten zal worden uitgebreid naar rund- en melkvee. Bovendien wil Dijkema dat de agrarische sector zelf met de oplossing komt om aan de verplichting voor mestverwerking te voldoen. Naast het slagen van de verplichte mestverwerking moet de sector ook zelf zorgen voor een aantal aanvullende maatregelen waardoor de milieudruk niet kan toenemen.

Mogelijkheden mestbeleid

De Nederlandse overheid ziet drie mogelijkheden na 2015:

1. Alleen mestverwerkingsplicht. Geen beperking van de mestproductie. Zolang de mest verwerkt kan worden, mag mest geprodu-

Twee pijlers

Het huidige mestbeleid kent twee belangrijke pijlers. De eerste pijler is de regulering van het gebruik van meststoffen met een stelsel van gebruiksnormen en gebruiksvorschriften. Ondersteunend daaraan is de tweede pijler: de regulering van de omvang van de hoeveelheid mest via een stelsel van varkens- en pluimveerechten en, indirect, de melkquotering. Op basis van de huidige Meststoffenwet eindigen de varkens- en pluimveerechten van rechtswege per 1 januari 2015: de melkquotering zal op basis van een Europees besluit per 1 april 2015 vervallen. Hiermee vervalt op korte termijn één van de twee pijlers van het mestbeleid. Hierdoor is de noodzaak ontstaan om nieuw beleid te ontwikkelen. <

nikker?

Speerpunten mestbeleid van NAJK

NAJK is erg betrokken bij de vormgeving van het nieuwe mestbeleid en heeft altijd tegen de invoering van dierrechten voor de melkveehouderij gepleit. Daarnaast zijn er nog drie belangrijke punten waarvoor NAJK keer op keer de aandacht vraagt:

1. Behoud bestaande regelingen: NAJK benadrukt dat bestaande regelingen die in het huidige mestbeleid al gebruikt worden, in het nieuwe mestbeleid behouden moeten blijven. Hierbij moet gedacht worden aan de 'boer-boer'-regeling en de 'Vogelaar'-regeling. Beide regelingen zorgen ervoor dat de geproduceerde mest, indien mogelijk, binnen een straal van tien kilometer kan worden afgezet. Dit biedt voor bedrijven in extensieve gebieden meer mogelijkheden voor lokale mestafzet in plaats van mestverwerking. Een groot voordeel is bovendien dat zowel de veehouders als de overheden bekend zijn met deze twee regelingen.

2. Bestaande installaties versneld ombouwen: NAJK roept de overheid op mee te werken bij het ombouwen van bestaande mestbewerkingsinstallaties naar mestverwerkingsinstallaties. Hierbij moet gedacht worden aan het ombouwen van een co-vergistingsinstallatie naar een volwaardige mestverwerkingsinstallatie. Hiermee kunnen de bestaande installaties een belangrijke bijdrage leveren om voldoende mestverwerkingscapaciteit te houden. Dit alles vergt een kleinere investering dan complete nieuwbouw van een dergelijke installatie.

3. Behouden huidige gebruiksnormen: NAJK benadrukt dat verdere verlaging van de gebruiksnormen geen effecten heeft op de milieukwaliteit. Om deze reden moeten de huidige gebruiksnormen dan ook niet verder verlaagd worden. Met de huidige normen is het voor veel ondernemers al lastig genoeg om de bodemvruchtbaarheid op peil te houden. Het gebruik van bodemverbeteraars zal dan ook gestimuleerd en vrijgesteld moeten worden. Op deze manier blijven de huidige gebruiksnormen van kracht, maar worden er mogelijkheden geboden om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren. In regio's waar de opbrengsten hoger liggen, moet het bovendien mogelijk zijn om hogere gebruiksnormen te hanteren. Voor de akkerbouw bestaat in het huidige mestbeleid een verruiming van de gebruiksnormen bij bovengemiddelde opbrengsten: ook dit is één van de goede aspecten binnen het huidige mestbeleid die NAJK in nieuwe mestwetgeving wil terugzien. ◀

Staatssecretaris Dijkema: "Mocht blijken dat de sector deze verantwoordelijkheid niet waar kan maken, dan is ingrijpen van de overheid in de omvang van de veehouderij onvermijdelijk"

ceerd worden. Bij groei van de veehouderij kan het percentage aan verplichte mestverwerking eventueel meegroeien.

2. Mestverwerking en mestplaatsing. Na het vervallen van quoterings- en dierrechten wordt de productie van mest gekoppeld aan mestplaatsingsruimte. De productie van mest wordt per bedrijf daarmee beperkt.
3. Mestverwerking en dierrechten. Varkens- en pluimveerechten blijven bestaan, ook voor rund- en melkvee worden dierrechten ingevoerd. Zowel nationaal als per bedrijf wordt er een maximum aan het aantal dieren opgelegd.

Uitslag

Eind 2013 zal de staatssecretaris een keuze maken uit deze drie opties voor na 2015. Ze kijkt dan vooral naar de wensen van de Tweede Kamer en de plannen van de sector voor mestverwerking, maar ook naar de regels om de ammoniakuitstoot terug te dringen (zoals de Europese Unie ons verplicht via de Nitraatrichtlijn). Daarnaast zal de Nederlandse overheid met de Europese Unie moeten onderhandelen over een vijfde actieprogramma van de Nitraatrichtlijn en mogelijkheden van een nieuwe derogatie voor de periode van 2014 – 2017.

Samen maken we de toekomst

De opdracht van staatssecretaris Dijkema aan de agrarische sector is goed begrepen. Het

afgelopen jaar zijn binnen de sector de handen ineens geslagen om met een alternatief voor de dreigende dierrechten te komen. Ook NAJK heeft zich hierin volop ingezet. Het mestbeleid is van groot belang voor de melkveehouderij, intensieve dierhouderij én de akkerbouw. Het vinden van een werkbare oplossing die praktisch werkbaar en rechtvaardig voor al die sectoren is, was niet eenvoudig. Nederland kent bovendien grote regionale verschillen in problemen rondom mest. Toch lijkt er nu een oplossing te zijn die uitvoerbaar is voor de hele agrarische sector. Het belangrijkste is daarbij het sluiten van kringlopen en het optimaal benutten van al bestaande capaciteit tot mestverwerking. Volgens de sector is er in 2014 en 2015 voldoende capaciteit om het mestoverschot te verwerken.

Lobby

De komende maanden zullen belangenorganisaties, waaronder NAJK, het agrarische bedrijfsleven, politici en beleidsmakers samen de definitieve kaders van het nieuwe mestbeleid gaan vormgeven. Dit is een spannende periode, waarbij de uitkomsten niet alleen werkbaar moeten zijn, maar bovendien eenvoudig, duidelijk en geen grotere administratieve lasten met zich mee mogen brengen. De verschillende sectoren in de agrarische wereld zullen krachtig één geluid moeten laten horen. Eensgezind, ambitieus en actief. Wij zijn klaar voor het nieuwe mestbeleid. Jij ook? ▶